

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний

(назва інституту / факультету)

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

(назва кафедри)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

М.Д. Заячук

2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Природно-географічне районування Європи»

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Геосистеми та георизики

(назва програми)

Спеціальність 103 «Науки про Землю»

(вказати: код, назва)

Галузь знань 10. Природничі науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший бакалаврський, другий магістерський)

Географічний

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Природно-географічне районування Європи» складена відповідно до освітньо-професійної програми Геосистеми і георизики, 103 Науки про Землю,

10. Природничі науки 31.06.21р., № 6

(назва освітньо-професійної програми, код та назва спеціальності, галузь знань; шифр та назва; дата останнього затвердження або внесення змін)

Розробники: Ковбінська Галина Дмитрівна, к. геогр. н., асистент

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладач (чі), що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Ковбінська Галина Дмитрівна, к. геогр. н., асистент

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП Сергій Кирилюк

Затверджено на засіданні кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії
протокол № 1 від " 26 " серпня 2025 року

Завідувач кафедри Богдан РІДУШ

(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою інституту / факультету
протокол № 1 від " 28 " серпня 2025 року

Голова методичної ради інституту / факультету Наталія АНДРУСЯК

(підпис) (прізвище та ініціали)

Мета курсу: Метою вивчення навчальної дисципліни «Природно-географічне районування Європи» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про природну диференціацію території Європи, оволодіння теоретико-методологічними засадами природно-географічного районування, розвиток умінь аналізувати структурні елементи геосистем, а також визначати просторово-функціональні зв'язки між природними умовами, ландшафтами, природними ресурсами та георизиками.

Курс спрямований на формування здатності:

- системно оцінювати природні комплекси Європи з позицій фізико-географічного, ландшафтної та геоекологічного підходів;
- використовувати картографічні, геоінформаційні та аналітичні інструменти для вивчення, порівняння та оцінки природних регіонів;
- виявляти сучасні екологічні загрози та георизики у межах різних фізико-географічних регіонів Європи;
- приймати обґрунтовані рішення щодо сталого природокористування, просторового планування та управління територіями з урахуванням їхньої природної специфіки.

Курс створює підґрунтя для формування професійних компетентностей у сфері:

- регіонального геоаналізу;
- моніторингу геосистем;
- оцінки геоекологічної вразливості;
- прогнозування змін у природному середовищі під впливом природних і антропогенних факторів.

Завдання курсу:

- ✓ Ознайомити студентів з теоретико-методологічними засадами природно-географічного районування, зокрема у європейському контексті.
- ✓ Проаналізувати фізико-географічну структуру Європи: зональність, азональність, фізико-географічні країни, провінції та області.
- ✓ Вивчити особливості формування геокомпонентів (рельєфу, клімату, водних ресурсів, ґрунтів, біоти) у межах різних природних регіонів Європи.
- ✓ Розглянути вплив природно-географічних умов на просторову організацію господарства, заселення території та виникнення георизиків (геологічних, кліматичних, біосферних тощо).
- ✓ Навчити застосовувати методи аналізу та синтезу просторових даних для виділення та характеристики природних регіонів.
- ✓ Розвивати навички критичного мислення щодо проблем просторового планування, використання природних ресурсів і ризик-менеджменту у різних частинах Європи.
- ✓ Формувати вміння працювати з різними джерелами географічної інформації: тематичними картами, ГІС, аналітичними звітами, геоекологічними базами даних.
- ✓ Поглибити розуміння міждисциплінарного підходу до вивчення регіональних геосистем у контексті глобальних змін клімату, урбанізації та техногенного навантаження.

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни «Природно-географічне районування Європи» у студентів повинні бути сформовані такі компетентності (згідно ОПП):

Спеціальні (фахові) компетентності:

- ФК14. Знання та розуміння теоретичних основ наук про Землю як комплексну природну систему.

- ФК23. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у геосферах, їх властивості та притаманні їм процеси
- ФК27. Здатність визначати специфіку і географію несприятливих і небезпечних природних явищ і процесів.

Програмні результати навчання

ПРН06. Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер.

ПРН09. Вміти виконувати дослідження геосфер за допомогою кількісних методів аналізу.

ПРН10. Аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ПРН11. Впорядковувати і узагальнювати матеріали польових та лабораторних досліджень.

ПРН15. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.

ПРН19. Інтерпретувати динаміку і ретроспективу перебігу небезпечних природних явищ і процесів. ПРН20. Вміти визначати й аналізувати географічну специфіку природних небезпечних процесів і явищ.

ПРН21. Вміти обґрунтовувати роль людини у перебігу несприятливих природних процесів і явищ та їхні наслідки.

Опис навчальної дисципліни Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота		індивідуальні завдання
Денна	3	6	4	120	30		30		60		залік
Заочна											

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	усього	денна форма					Заочна форма							
		у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		

Теми лекційних занять	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУВАННЯ ЄВРОПИ												
Тема 1. Природно-географічне районування: сутність, завдання та значення	8	2	2			4							
Тема 2. Принципи та критерії фізико-географічного районування	16	4	4			8							
Тема 3. Методи та шкали районування	16	4	4			8							
Тема 4. Фізико-географічна структура Європи	16	4	4			8							
Тема 5. Районування Європи в міжнародних класифікаціях	16	4	4			8							
Разом за ЗМ1	72	18	18			36							
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНІ РЕГІОНИ ЄВРОПИ: ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ГЕОРИЗИКИ												
Тема 6. Північна Європа: Скандинавія та Фенноскандія	8	2	2			4							
Тема 7. Західна Європа: Атлантичний кліматичний регіон	8	2	2			4							
Тема 8. Центральна та Східна Європа: рівнинні регіони	8	2	2			4							
Тема 9. Південна Європа: Середземноморський регіон	8	2	2			4							
Тема 10. Карпатський регіон: транскордонний гірський простір	8	2	2			4							
Тема 11. Геоекологічні проблеми та трансформація	8	2	2			4							

геосистем Європи												
Разом за ЗМ 2	48	12	12			24						
Усього годин	120	30	30			60						

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з переліком питань
1	Тема 1. Природно-географічне районування: сутність, завдання та значення 1. Поняття природного районування 2. Районування як метод географічного аналізу 3. Історія розвитку районування в Європі
2	Тема 2. Принципи та критерії фізико-географічного районування 1. Зональні та азональні чинники 2. Геокомплексний підхід 3. Ієрархія природних районів
3	Тема 3. Методи та шкали районування 1. Картографічні, геоінформаційні, статистичні методи 2. Сучасні цифрові інструменти та ГІС 3. Масштабність районування: макро-, мезо-, мікрорівень
4	Тема 4. Фізико-географічна структура Європи 1. Загальна характеристика геосистем Європи 2. Роль тектонічної будови, клімату, рельєфу в формуванні районів 3. Типологія фізико-географічних країн
5	Тема 5. Районування Європи в міжнародних класифікаціях 1. Районування за версією ООН, ЄС, ESPON 2. Порівняння підходів різних європейських шкіл
6	Тема 6. Північна Європа: Скандинавія та Фенноскандія 1. Природні комплекси Скандинавських гір, тайгової зони 2. Георизики: мерзлотні, гляціальні, кліматичні
7	Тема 7. Західна Європа: Атлантичний кліматичний регіон 1. Природна зональність Франції, Німеччини, Британських островів 2. Повеневі та кліматичні ризики
8	Тема 8. Центральна та Східна Європа: рівнинні регіони 1. Східноєвропейська та Центральноєвропейська рівнини 2. Ґрунтово-кліматичні особливості, ризики деградації ґрунтів, засухи
9	Тема 9. Південна Європа: Середземноморський регіон 1. Клімат, гірські системи (Альпи, Піреней, Апенніни) 2. Геодинамічні процеси, землетруси, ерозія
10	Тема 10. Карпатський регіон: транскордонний гірський простір 1. Фізико-географічне районування Українських Карпат у

	загальноєвропейському контексті 2. Ризики: зсуви, паводки, деградація ландшафтів
11	Тема 11. Геоекологічні проблеми та трансформація геосистем Європи 1. Антропогенна трансформація природних регіонів 2. Вразливість геосистем до змін клімату 3. Приклади адаптації до ризиків у різних регіонах

Тематика практичних занять

№	Назва теми (питання/завдання)
1	Аналіз класифікацій та принципів природно-географічного районування <ul style="list-style-type: none"> • Порівняння підходів різних географічних шкіл • Критерії районування: зональні та азональні чинники
2	Огляд ієрархічної структури фізико-географічних районів Європи <ul style="list-style-type: none"> • Фізико-географічні зони, країни, області • Встановлення меж між природними районами за картографічними джерелами
3	Методи районування: аналіз карт, схем, ГІС-даних <ul style="list-style-type: none"> • Робота з картами фізико-географічного районування • Ознайомлення з ГІС-ресурсами (наприклад, CORINE, EEA)
4	Інтерпретація фізико-географічної структури Європи на основі карт та супутникових даних <ul style="list-style-type: none"> • Рельєф, клімат, рослинність, гідрографія • Створення спрощеної схеми районування певного регіону Європи
5	Районування Північної Європи: природні комплекси Скандинавії <ul style="list-style-type: none"> • Характеристика тайгової зони та гірських систем • Аналіз природних ризиків (мерзлотні процеси, паводки)
6	Районування Західної Європи: особливості геосистем Атлантичного типу <ul style="list-style-type: none"> • Порівняння регіонів Франції, Великої Британії, Нідерландів • Оцінка ризиків підтоплень та кліматичних змін
7	Центральна та Східна Європа: аналіз рівнинних фізико-географічних систем <ul style="list-style-type: none"> • Ґрунтово-кліматичні зони • Моніторинг деградації ґрунтів та опустелювання
8	Середземноморський регіон: характеристика природного середовища та ризиків <ul style="list-style-type: none"> • Аналіз природної зональності • Ерозійні, сейсмічні та пожежні ризики

9	Карпати як транскордонний регіон: ландшафтна структура та ризики <ul style="list-style-type: none"> Ландшафтне районування Українських Карпат Зсуви, паводки, ерозійні процеси
10	Оцінка геоекологічного стану природних регіонів Європи <ul style="list-style-type: none"> Використання відкритих баз даних (ЕЕА, Copernicus) Розробка аналітичного звіту по вибраному регіону

Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувачів вищої освіти дозволяє студентам самостійно повторювати і глибше розуміти матеріал, який був розглянутий на лекціях та практичних заняттях, а також самостійно опрацювати ті питання, які на лекціях відводяться на самостійне опрацювання.

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи і форми контролю	К-ть год
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи природно-географічного районування Європи			
1	Порівняльний аналіз критеріїв районування за різними джерелами	<i>Наукові школи, міждержавні підходи, документи ООН, ЄС тощо</i>	3
2	Класифікація природних регіонів Європи за типами ландшафтів	<i>Зональність та азональні структури у Європі</i>	3
2	Огляд сучасних методів ГІС-аналізу для цілей природного районування	<i>Використання CORINE LandCover, EEA, Copernicus, QGIS</i>	3
4	Аналіз фізико-географічного районування Європи за підручниками та атласами	<i>Підготовка порівняльної таблиці з різними схемами районування</i>	3
5	Створення авторської схеми фізико-географічного районування обраної частини Європи	<i>Наприклад, Балкани, Альпи, Піреней, Східна Європа</i>	3
6	Порівняльний аналіз критеріїв районування за	<i>Наукові школи, міждержавні підходи, документи ООН, ЄС тощо</i>	3

	різними джерелами		
Змістовний модуль 2. Фізико-географічні регіони Європи: характеристика та георизики			
7	Історія розвитку природно-географічного районування в європейських країнах	<i>Огляд ключових етапів і шкіл: німецька, французька, радянська, українська</i>	3
8	Порівняльний аналіз критеріїв районування за різними джерелам	<i>Наукові школи, міждержавні підходи, документи ООН, ЄС тощо</i>	3
9	Класифікація природних регіонів Європи за типами ландшафтів	<i>Зональність та азональні структури у Європі</i>	3
10	Огляд сучасних методів ГІС-аналізу для цілей природного районування	<i>Використання CORINE LandCover, EEA, Copernicus, QGIS</i>	3
11	Аналіз фізико-географічного районування Європи за підручниками та атласами	<i>Підготовка порівняльної таблиці з різними схемами районування</i>	3
12	Створення авторської схеми фізико-географічного районування обраної частини Європи	<i>Наприклад, Балкани, Альпи, Піренеї, Східна Європа)</i>	3
13	Фізико-географічна характеристика обраної природно-географічної країни Європи	<i>Склад геокомпонентів, структура, ресурси</i>	3
14	Георизики в межах основних фізико-географічних регіонів Європи	<i>Наприклад, сейсмічні ризики в Італії, повені в Нідерландах, зсуви в Карпатах</i>	3
15	Оцінка антропогенного впливу на природні системи в різних регіонах Європи	<i>Урбанізація, індустріалізація, зміна землекористування</i>	3
16	Сучасні екологічні проблеми	<i>Деградація ландшафтів, опустелювання, нестача водних ресурсів</i>	3

	Середземноморсько го регіону Європи		
17	Роль кліматичних змін у трансформації геосистем Європи	<i>Оцінка вразливості регіонів до кліматичних змін — за звітами IPCC, ЕЕА</i>	3
18	Транскордонне природне районування: проблеми та перспективи співпраці	<i>Приклад — Карпатський регіон: Україна, Польща, Словаччина, Румунія</i>	3
19	Порівняння природних регіонів Північної та Південної Європи: структура, ресурси, ризики	<i>Аналітична робота з картами та джерелами даних</i>	3
20	Оцінка антропогенного впливу на природні системи в різних регіонах Європи	<i>Урбанізація, індустріалізація, зміна землекористування</i>	3

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни визначається викладачем, з урахуванням специфіки дисципліни.

Методи навчання

Під час викладання курсу «Природно-географічне районування Європи» залучається низка освітніх технологій, зокрема, інформаційно-комп'ютерні технології, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття з навчанням одних студентів іншими), інтегровані заняття. Методи формування знань студентів: розповідь, пояснення, ілюстрація, проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, бесіди і дискусії, спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів. Методи формування практичних умінь і навичок: робота з контурними картами, атласами, розробка схем, таблиць, складання словника, аналіз джерельної бази, практичне виконання вправ.

Система контролю та оцінювання

Навчальні досягнення студентів із дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку. Роботи, які здаються невчасно без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

При оцінювання та контролю знань з дисципліни «Природно-географічне районування Європи» рекомендується використовувати такі методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; оцінка за індивідуальне навчальне завдання; підсумковий усний екзамен (залік).

2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.

3. Додатково : звіти, реферати, проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; поточний та підсумковий тестовий контроль; залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- контрольні роботи.

Облік успішності за формами поточного контролю знань за двома модулями в межах академічних груп проводиться за такими видами роботи студента:

- підготовка ІНДЗ,
- комп'ютерне тестування,
- письмове визначення основних понять,
- контрольні роботи, самостійні роботи,

виконання усіх практичних робіт.

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

При вивченні дисципліни Природно-географічне районування Європи рекомендується використовувати такі методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; оцінка за індивідуальне навчальне завдання; підсумковий усний екзамен (залік).

2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.

3. Додатково : звіти, реферати, проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; поточний та підсумковий тестовий контроль; залік.

З навчальної дисципліни навчальним планом передбачена форма контролю – **письмовий залік**.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, написання модульних робіт, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (**заліку**).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – **20**; 2 модуль – **20** балів; практичний модуль – **20**.

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати

набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати залік з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 35 балів, він не допускається до складання заліку.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається іспит, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів. Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується вищенаведена таблиця.

Студент, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання заліку. Допущеним до складання заліку студент може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
Н . Е . 1 . 1 .	Н. Е. 1.2 . .	Н . Е . 1 . 3 .	Н . Е . 1 . 4 .	Н . Е . 1 . 5 .	Н. Е. 2. 1.	Н . Е . 2. 2.	Н.Е . 2.3.	Н.Е . 2.4.	Н. Е. 2.5.	20	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

Примітка: самостійна робота оцінюється під час модульної роботи і оцінюється у 0,5 бала

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	«Відмінно» – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, як лекційним так і з практичних занять, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань. Правильно вирішені усі тестові завдання під час робіт тестового характеру. Студент розкриває сутність понять, які формують основу курсу – «небезпека», «природна безпека», «менеджмент», «ризики», «природні катастрофи», «техногенні катастрофи», «екологічний менеджмент», «ризик-менеджмент». Описує історію виникнення ризик-менеджменту та походження і еволюцію терміну. Знає концепцію, управління, поняття та сутність ризику, розуміє і розрізняє технології управління природними ризиками. Знає, які є природні небезпеки, як і де вони проявляються, що на них впливає, яка державна політика у цій сфері. Пояснює, що розуміється під «сталим розвитком суспільства», коли і де було його прийнято, що йому передувало і як розвивалися і йдуть сьогодні події пов'язані із цією конференцією і як менеджмент

		довкілля презентований у концепції сталого розвитку. Орієнтується у сфері моніторингу довкілля, оцінки природних небезпек та плануванні управління ризиками стихійних лих. Виконав і захистив усі практичні заняття і опрацював всі теми для самостійної роботи.
Добре	B (80-89)	« Дуже добре » – студент знає теоретичний матеріал, виконав всі практичні роботи, оперує, уміє пояснити сутність основних понять. Студент розкриває сутність понять, які формують основу курсу – «небезпека», «природна небезпека», «менеджмент», «ризик», «природні катастрофи», «техногенні катастрофи», «екологічний менеджмент», «ризик-менеджмент». Знає сутність ризику, розуміє і розрізняє технології управління природними ризиками. Знає, які є природні небезпеки, як і де вони проявляються, що на них впливає, яка державна політика у цій сфері. Пояснює, що розуміється під «сталим розвитком суспільства», коли і де було його прийнято, що йому передувало і як менеджмент довкілля презентований у концепції сталого розвитку. Орієнтується у сфері моніторингу довкілля, оцінки природних небезпек. Виконав і захистив усі практичні заняття, може дискутувати по темах курсу.
	C (70-79)	« Добре » – вище зазначене виконує не в повній мірі, але все таки знає основну теорію й практику, виконує завдання викладача, може давати добрі відповіді на запитання. Виконав і захистив всі практичні роботи.
Задовільно	D (60-69)	« Задовільно » – студент знає теоретичний матеріал, виконав всі практичні роботи, оперує, уміє пояснити сутність основних понять. Студент розкриває сутність понять, які формують основу курсу – «небезпека», «природна небезпека», «менеджмент», «ризик», «природні катастрофи», «техногенні катастрофи», «екологічний менеджмент», «ризик-менеджмент». Знає сутність ризику, розуміє що таке управління природними ризиками. Знає, які є природні небезпеки, як і де вони проявляються, що на них впливає, яка державна політика у цій сфері. Пояснює, що розуміється під «сталим розвитком суспільства». Виконав і захистив усі практичні заняття, може дискутувати по темах курсу.
	E (50-59)	« Достатньо » – все вище вказане виконує не повною мірою, однак виконав понад 75% практичних робіт. На половину питань відповідає правильно.
Незадовільно	FX (35-49)	« Незадовільно » – студентом не виконані вимоги, які поставлені для оцінки “достатньо”, але студент виконував завдання в межах програми курсу
	F (1-34)	« Незадовільно » з обов'язковим повторним курсом

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ Й КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1. Сформулюйте поняття «природно-географічне районування».
2. Які основні завдання має природно-географічне районування?
3. Назвіть основні етапи історичного розвитку районування в географії.
4. Хто із вчених зробив найбільший внесок у становлення районування Європи?
5. Які є типи природного районування?
6. Що таке фізико-географічна зона? Наведіть приклади в Європі.
7. Що розуміють під фізико-географічною країною?
8. Які чинники є основними у фізико-географічному районуванні?

9. Назвіть і охарактеризуйте принципи природного районування.
10. У чому різниця між зональними і азональними принципами?
11. Дайте характеристику методів районування (описовий, порівняльний, ГІС, ландшафтний).
12. Які картографічні джерела доцільно використовувати при районуванні Європи?
13. Які особливості використання ГІС-технологій у районуванні?
14. Поясніть, як взаємодіють геокомпоненти при формуванні природних районів.
15. У чому полягає комплексність районування?
16. Які ієрархічні рівні природно-географічного районування застосовують у Європі?
17. Чим відрізняються природні зони від ландшафтних регіонів?
18. Порівняйте радянську та західноєвропейську школи районування.
19. Які класифікації районування Європи визнаються міжнародною спільнотою?
20. Як природно-географічне районування допомагає в управлінні природними ресурсами?
21. Назвіть основні фізико-географічні зони Європи.
22. Які природні компоненти визначають специфіку Північної Європи?
23. Охарактеризуйте геокомплекси Скандинавського півострова.
24. Які головні особливості природного середовища Західної Європи?
25. Порівняйте природні умови Франції та Великої Британії.
26. Визначте риси Центральноєвропейської рівнини.
27. Назвіть природні ресурси Східноєвропейської рівнини.
28. У чому полягає природна специфіка Середземноморського регіону?
29. Які георизики характерні для Альпійського регіону?
30. Дайте фізико-географічну характеристику Карпатського регіону.
31. Назвіть основні типи георизиків у Європі.
32. Як кліматичні зміни впливають на природні регіони Європи?
33. Що таке геоecологічна вразливість і як її оцінити?
34. Які регіони Європи є найбільш уразливими до повеней?
35. Як відбувається антропогенна трансформація ландшафтів у Європі?
36. Назвіть приклади успішного просторового планування з урахуванням георизиків.
37. Як геосистемний підхід застосовується при аналізі природних регіонів?
38. Які методи оцінки екологічного стану геосистем використовуються в Європі?
39. Визначте роль транскордонного районування на прикладі Карпат.
40. Обґрунтуйте важливість інтеграції районування в політику сталого розвитку Європи.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №4 від 28 березня 2022 року)» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) допускається зарахування навчальних елементів, а також отримання додаткових балів за результатами неформальної освіти:

– проходження безкоштовних навчальних тренінгів (вебінарів, семінарів), що проводяться на низці українських фахових платформ, за умови отримання безкоштовного сертифікату.

Результати зараховуються лише для відповідних тем лекційних і семінарських занять, практичних і лабораторних завдань даної навчальної дисципліни у кількості балів, що виділяються на цей навчальний елемент.

Рекомендована література

7.1. Базова (основна)

1. Боголюбов, В.М. (2010). (Ред.). Моніторинг довкілля : підручник. Вінниця : ВНТУ. 232 с.
2. Боровик М. В. (2018). Ризик-менеджмент: конспект лекцій для студентів магістратури усіх форм навчання спеціальності 073 – Менеджмент. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 65 с.
3. Бурлуцька, С. В., &Бурлуцький, С. В. (2017). Менеджмент природних ресурсів в контексті концепції сталого розвитку. Часопис економічних реформ, (3), 88-93.
4. Грицик В. (2009). Екологія довкілля. Охорона природи : навчальний посібник. Київ : Кондор. 292 с.
5. Желібо, Є. П., (2009). (Ред.). Безпека життєдіяльності: навч. Посіб. К.: Каравела, 2008. — 344 с.
6. Запорожець, О. І., Халмурадов, Б. Д., Применко В. І. та ін.. (2013). Безпека життєдіяльності: підручник. К. : «Центр учбової літератури. 448 с.
7. Лук'янова О. М. Екологічний менеджмент: Конспект лекцій. – Харків: УкрДУЗТ, 2022. – 66 с.
8. Пехник, А. В., Пехник, А. В., Пехник, А. В., Кройтор, А. В., Кройтор, А. В., Кройтор, А. В., ... & Завгородня, Ю. В. (2019). Теорія ризику: історія та сучасні підходи.

Допоміжна

1. Alcántara-Ayala, I., Sassa, K. Landslides risk management: from hazard to disaster risk reduction. *Landslides* **20**, 2031–2037 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10346-023-02140-5>
2. Andreastuti, S.D., Paripurno, E.T., Subandriyo, S. *et al.* Volcano disaster risk management during crisis: implementation of risk communication in Indonesia. *J Appl. Volcanol.* **12**, 3 (2023). <https://doi.org/10.1186/s13617-023-00129-2>
3. Bao, H., Zeng, C., Peng, Y. *et al.* The use of digital technologies for landslide disaster risk research and disaster risk management: progress and prospects. *Environ Earth Sci* **81**, 446 (2022). <https://doi.org/10.1007/s12665-022-10575-7>
4. Berse, K. B., Bendimerad, F., & Asami, Y. (2011). Beyond geo-spatial technologies: promoting spatial thinking through local disaster risk management planning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *21*, 73-82.
5. Farinós-Dasí, J., Pinazo-Dallenbach, P., Peiró Sánchez-Manjavacas, E. *et al.* Disaster risk management, climate change adaptation and the role of spatial and urban planning: evidence from European case studies. *Nat Hazards* (2024). <https://doi.org/10.1007/s11069-024-06448-w>
6. Ghosh, P., Sudarsan, J.S. & Nithiyanantham, S. Nature-Based Disaster Risk Reduction of Floods in Urban Areas. *Water Resour Manage* **38**, 1847–1866 (2024). <https://doi.org/10.1007/s11269-024-03757-4>
7. Istomin, E. P., Abramov, V. M., Lepeshkin, O. M., Baikov, E. A., & Bidenko, S. I. (2019). Web-based tools for natural risk management while large environmental projects. *International Multidisciplinary Scientific GeoConference: SGEM*, *19*(5.3), 953-959.
8. Liu, Y., Li, K., Yan, D. *et al.* The prediction of disaster risk paths based on IECNN model. *Nat Hazards* **117**, 163–188 (2023). <https://doi.org/10.1007/s11069-023-05855-9>
9. Mezösi, G. (2022). *Natural Hazards and the Mitigation of their Impact*. Springer.
10. Ranke, U. (2016). Natural disaster risk management. *Geoscience and Social Responsibility*. - *S*, 514.
11. Rossi, P. H., Wright, J. D., & Weber-Burdin, E. (2013). *Natural hazards and public choice: The state and local politics of hazard mitigation*. Elsevier.
12. Smolka, A. (2006). Natural disasters and the challenge of extreme events: risk management from an insurance perspective. *Philosophical Transactions of the Royal Society A: Mathematical, Physical and Engineering Sciences*, *364*(1845), 2147-2165.

13. Wang, M., Wang, W., Dai, C. *et al.* Risk analysis and evaluation of emergency rescue in landslides disaster. *Nat Hazards* (2024). <https://doi.org/10.1007/s11069-024-06811-x>

Інформаційні ресурси

1. Національний атлас України / за ред. Руденко Л.Г. - К.:ДНВП "Картографія", 2007 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://wdc.org.ua/atlas/default.html>
2. Червона книга України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://redbook-ua.org/>
3. Закон України про охорону природного навколишнього середовища [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>.
4. Природно-заповідний фонд України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf1.html>

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWerz6_eTUFUBGv4o/view. Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSgadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepIk98GPc9E8KznQ/view

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентів/ці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання всіх нарахованих за курс балів.